

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par to, kā tiek piemērota 2009. gada 18. jūnija Direktīva 2009/52/EK, ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi”

(COM(2021) 592 final)

(2022/C 290/14)

Ziņotājs: **Carlos Manuel TRINDADE**

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Komisija, 01.12.2021.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	07.03.2022.
Pieņemts plenārsesijā	23.03.2022.
Plenārsesija Nr.	568
Balsojuma rezultāts	
(par/pre/atturas)	129/1/3

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) piekrīt Komisijas veiktajai analīzei par to, ka “tādu personu nelikumīga nodarbinātība, kam nav atļauts uzturēties ES [...] rada ekonomisku kaitējumu, jo to rezultātā tiek zaudēts publiskais finansējums, nodokļu un sociālās iemaksas, samazinās algas un pasliktinās darba apstākļi, kā arī rodas negodīga konkurence”, kas kaitē lielākajai daļai uzņēmumu, kuri ievēro likumu. “Nelikumīgā nodarbinātība arī pakļauj migrantus individuālo un sociālo tiesību pārkāpuma riskam, jo [viņus] īpaši var skart darbaspēka ekspluatācija, nestabili dzīves un darba apstākļi, kā arī ierobežota piekļuve sociālajai aizsardzībai vai šādas aizsardzības neesamība”⁽¹⁾.

1.2. EESK ņem vērā Komisijas nostāju, kurā apstiprināts, ka direktīva dod dalībvalstīm iespēju izstrādāt dažādas pieejas izvērīto mērķu sasniegšanai, un tas ļauj dalībvalstīm ņemt vērā vietējās īpatnības, kas saistītas ar darba tirgu, nelikumīgās nodarbinātības un neatbilstīgās migrācijas lomu un pārkāpumu smaguma pakāpi. Tomēr visām dalībvalstīm jānodrošina, lai šie noteikumi efektīvi atturētu no neatbilstīgas migrācijas un novērstu nelikumīgu nodarbinātību⁽²⁾.

1.3. EESK norāda, ka izskatāmās direktīvas nepilnības ir saistītas ar tās transponēšanu un īstenošanu dalībvalstīs, it īpaši ar sankciju lielo daudzveidību, kas vairumā gadījumu samazina tās spēju atturēt no to trešo-valstu valstspiederīgo pieņemšanas darbā, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un ar nespēju kopumā nodrošināt migrantu sadarbību ar iestādēm, ņemot vērā viņu leģitīmās un pamatotās bažas, ka viņi var tikt nosūtīti atpakaļ uz izcelsmes valsti. Šo migrantu sūdzību izskatīšanas mehānismi parasti ir neefektīvi tāpēc, ka trūkst pastāvīgas, detalizētas, skaidrojošas un motivējošas informācijas mērķauditorijas valodā un ka cilvēkresursu trūkuma dēļ ir pārāk maz pārbaužu vai tās nav efektīvas, vai arī tāpēc, ka dalībvalstis savlaicīgi neiesniedz ziņojumus un informāciju, kas dotu iespēju regulāri novērtēt direktīvas piemērošanu.

1.4. EESK aicina dalībvalstis pastiprināti strādāt pie direktīvas īstenošanas un aktīvi sadarboties ar Komisiju, lai nodrošinātu tās efektivitāti. EESK stingri atbalsta Komisijas nodomu sākt pārkāpumu procedūras pret dalībvalstīm, ja tās arī turpmāk nesniegs visu attiecīgo informāciju par to, kā tiek īstenoti galvenie pienākumi, kas direktīvā paredzēti attiecībā uz sankcijām, pārbauzēm un migrantu tiesību aizsardzību. Tomēr saistībā ar direktīvas īstenošanas novērtējumu, ko paredzēts veikt līdz 2024. gadam, Komiteja ierosina Komisijai pārbaudīt, kādas sankcijas var noteikt vai piemērot uzņēmumiem, kuri apzināti gūst labumu no nelikumīgu noziedzīgu darbību rezultātiem.

⁽¹⁾ Paziņojums COM(2021) 592 final, 1. lpp.

⁽²⁾ COM(2021) 592 final, 1. punkts.

1.5. Attiecībā uz sankcijām EESK pilnībā atbalsta Komisijas saistības un dalībvalstīm adresētos ieteikumus. EESK formulē šādus ieteikumus:

- i) dalībvalstīm būtu pienācīgi jāizmanto visu direktīvā paredzēto sankciju potenciāls, tostarp jāpiemēro visi papildu administratīvie pasākumi (liegt priekšrocības, ko saņem ar valsts starpniecību, aizliegt slēgt publiskā iepirkuma līgumus, atmaksāt publiskās subsīdijas, uz laiku vai pastāvīgi slēgt uzņēmumus vai anulēt darbības licenci). Šajā procesā Komisijai būtu jāatbalsta dalībvalstis;
- ii) sankcijas dalībvalstīs būtu jāizstrādā tā, lai tās būtu iedarbīgas, atturošas (to apmēram ir jābūt lielākam nekā gūtajai peļņai) un samērīgas, to pamatā jābūt visaptverošai pieejai, un tās jāiekļauj katras dalībvalsts tiesiskajā satvarā; vajadzētu izveidot ES mēroga minimālo sankciju un administratīvu pasākumu satvaru, ko katra dalībvalsts varētu papildināt ar savu likumdošanu, tādējādi pielāgojot to konkrētajiem ekonomiskajiem un sociālajiem apstākļiem; šajā kontekstā minētajām finansiālajām sankcijām jābūt vismaz lielākām nekā peļņai, kas gūta no nelikumīgas darbības.

1.6. Attiecībā uz pasākumiem neatbilstīgo migrantu tiesību aizsardzībai EESK atbalsta Komisijas saistības un dalībvalstīm adresētos ieteikumus un formulē turpmāk minētos priekšlikumus.

i) Attiecībā uz Komisijas un dalībvalstu sadarbību:

- EESK iesaka Komisijai pastiprināt dialogu ar dalībvalstīm, lai nodrošinātu valstu publisko iestāžu ieviesto administratīvo procedūru lielāku efektivitāti.

ii) Attiecībā uz migrantu sadarbību ar iestādēm cīņā pret nelikumīgu nodarbinātību:

- EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm nodrošināt tiem migrantiem, kuri sadarbojas ar iestādēm cīņā pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu darba ņēmējus, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, iespēju iegūt pastāvīgas uzturēšanās un darba atļaujas, kas viņus mudinātu aktīvi sadarboties ar uzņēmējas valsts iestādēm.

iii) Attiecībā uz arodbiedrību, profesionālo apvienību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju lomu:

- EESK iesaka Komisijai nodrošināt minētajām struktūrām piekļuvi konkrētām ES programmām, lai atbalstītu, piemēram, informēšanas, konsultēšanas, juridiskā un finansiālā atbalsta darbības un apmācības pasākumus, jo tas ir konkrēts līdzeklis, ar kura palīdzību šīs struktūras varēs turpināt un uzlabot savu darbu šajā jomā;
- ņemot vērā pandēmiju un grūtības, ar ko šīs struktūras saskaras pašu kapitāla jomā, EESK aicina izņēmuma kārtībā pārskatīt prasību par līdzfinansējumu, kas šīm struktūrām noteikta šajās īpašajās programmās.

iv) EESK ieteikumi dalībvalstīm:

- piešķirt darba inspekcijām resursus, kas vajadzīgi, lai tās varētu efektīvi veikt savus pienākumus, piemēram, pastiprinot pārbaudes visvairāk skartajās nozarēs;
- izmantot visus pieejamos līdzekļus, it īpaši sociālo tīklošanos un audiovizuālos medijus informācijas un izpratnes veidošanas kampaņās, kas paredzētas, pirmkārt, uzņēmējiem, kuri nodarbina neatbilstīgus migrantus no trešām valstīm, informējot viņus par riskiem, kuriem viņi sevi pakļauj, un, otrkārt, darba ņēmējiem, informējot viņus vairākās valodās par viņu tiesībām un iespējām tās izmantot. Šajās kampaņās arodbiedrībām, profesionālajām apvienībām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir jāparedz īpaša vieta, lai tās varētu izplatīt savu vēstījumu;
- izveidot tālruņa līniju, kas ļautu imigrantam anonīmi ziņot par darba devēja īstenoto ekspluatāciju un citu sliktu praksi.

1.7. Attiecībā uz pārbaudēm EESK atbalsta Komisijas saistības un dalībvalstīm adresētos ieteikumus un formulē turpmāk minētos priekšlikumus.

i) Dalībvalstīm:

- prioritāri izstrādāt uzraudzības stratēģijas, kas vērstas uz riska nozarēm, palielināt darba inspektoru skaitu un uzlabot pārbaudu efektivitāti;
- īstenot Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) ieteikumus vai standartus par darba inspektoru skaitu, t. i., viens inspektors uz 10 000 darba ņēmēju, lai darba inspekcijām nodrošinātu pietiekamus cilvēkresursus pienākumu veikšanai;
- attiecībā uz pārbaudu stratēģiju precizēt, ka pārbaudes netiks veiktas sadarbībā ar migrācijas iestādēm un ka darba inspektoriem nav pienākuma ziņot iestādēm par neatbilstīgajiem migrantiem, kuri varētu atrasties pārbaudītajās darba vietās;
- nodrošināt, ka dalībvalstīs, kurās sociālie partneri jau ir iesaistīti pārbaudēs, arī turpmāk tiktu respektēta sociālo partneru loma;
- nodrošināt arod biedrībām un darba devēju organizācijām iespēju saskaņā ar valstī pastāvošo praksi, bet ievērojot SDO standartus, piedalīties pārbaudēs, īpaši attiecībā uz informācijas vākšanu un apmaiņu;

ii) Komisijai:

- mudināt dalībvalstis līdz 2024. gadam, kad ir paredzēts sagatavot nākamo novērtējuma ziņojumu⁽³⁾, saskaņā ar Konvenciju Nr. 81 nodrošināt pietiekamu skaitu darba inspektoru attiecībā pret darbinieku skaitu katrā dalībvalstī; un, ja tas netiks darīts, apsvērt likumdošanas iniciatīvu šā starptautiskā standarta ieviešanai Eiropas Savienībā;

iii) Attiecībā uz Eiropas Darba iestādes dalību pārbaudēs:

- EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm, ievērojot regulas, ar ko izveido Eiropas darba iestādi, noteikumus, ciešāk iesaistīt šo iestādi ES mēroga pārbaudēs, jo ir konstatēts, ka daudzas neatbilstīgu migrējošo darba ņēmēju nodarbināšanas un pastarpinātas nodarbināšanas ķēdes darbojas Eiropas mērogā, un tāpēc arī pārbaudes ir jāveic Eiropas mērogā.

1.8. Ņemot vērā būtisko informācijas trūkumu, EESK ļoti atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu ar Eiropas Migrācijas tīkla atbalstu izveidot datorizētu informācijas sniegšanas sistēmu un datubāzi, kas dotu iespēju savlaicīgi iegūt regulāru un salīdzināmu informāciju un palīdzētu pārvarēt pašreizējās milzīgās problēmas. Tomēr EESK ierosina Komisijai nodrošināt, lai attiecīgie tiesību akti aizliegtu dalībvalstu imigrācijas iestādēm šo datubāzi izmantot neatbilstīgu darba ņēmēju identificēšanai un atgriešanai viņu izcelsmes valstī.

2. Paziņojuma mērķi

2.1. Šajā EESK atzinumā izskatāmā Komisijas paziņojuma mērķis ir stiprināt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/52/EK⁽⁴⁾ īstenošanu, un tas iekļaujas plašākā jaunā Migrācijas un patvēruma pakta pieejā. Komisija izvērtēs, kā palielināt direktīvas efektivitāti un papildu pasākumu nepieciešamību.

2.2. Izskatāmais paziņojums atbilst arī direktīvas 16. pantā noteiktajam pienākumam regulāri ziņot Eiropas Parlamentam un Padomei. Tajā ir noteiktas darbības, kas vajadzīgas, lai stiprinātu direktīvas īstenošanu, galveno uzmanību pievēršot šādiem trim galvenajiem darbības virzieniem:

- sankcijas pret darba devējiem (2. punkts);
- neatbilstīgo migrantu tiesību aizsardzības pasākumi (3. punkts);
- pārbaudes (4. punkts);
- būtisks informācijas trūkums (5. punkts);

⁽³⁾ COM(2021) 592 final, 6. punkts.

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/52/EK (2009. gada 18. jūnijs), ar ko nosaka minimālos standartus sankcijām un pasākumiem pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi (OV L 168, 30.6.2009., 24. lpp.)

— pasākumi nelikumīgas nodarbinātības novēršanai (6. punkts).

2.3. Šajā atzinumā aplūkoti galvenie aspekti, kas saistīti ar katru no minētajiem punktiem.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK norāda, ka “ir grūti novērtēt nelikumīgās nodarbinātības izplatību Eiropas Savienībā, jo tā ir “slēpta” parādība [...]. Atsevišķas norādes liecina, ka neatbilstīgo migrantu nelikumīgā nodarbinātība ir lielāka vietās, kur ir liela neoficiālās ekonomikas procentuālā daļa. Lai gan tiek lēsts, ka nelikumīgās nodarbinātības apjoms Eiropas Savienībā vidēji ir 16,8 % no visas nodarbinātības, aprēķināt neatbilstīgo migrantu nelikumīgās nodarbinātības izplatību kļūst aizvien grūtāk, it īpaši attiecībā uz aspektiem, kas saistīti ar dzimumu un bērniem, jo joprojām ir grūti noteikt neatbilstīgās migrācijas apjomu”⁽⁵⁾. Nelikumīgās nodarbinātības veids un apmērs dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs. Lai labāk izprastu un atrisinātu šo problēmu, viens no galvenajiem uzdevumiem ir uzlabot aktuālu un precīzu datu pieejamību.

3.2. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka “darba ņēmēji bez dokumentiem praksē bieži var tikt nodarbināti sarežģītu darba attiecību ietvarā, kas ietver apakšuzņēmuma līgumus, vervētājus un pagaidu darba aģentūras, kā arī tiešaistes platformas, kas piedāvā īstermiņa darbu (piemēram, pārtikas un maltīšu piegādi, pārvadājumu pakalpojumus), kas vēl vairāk apgrūtina tādu darba devēju noteikšanu, kas pieņem darbā neatbilstīgos migrantus. Šajā ziņā visas darba devēju ķēdes atbildība ir paredzēta, lai aizsargātu migrantus – jo īpaši tādās tautsaimniecības nozarēs, kur plaši izplatīti apakšuzņēmuma līgumi, piemēram, būvniecībā, kā arī tiešaistes platformu darba jaunajā ekonomikas jomā”⁽⁶⁾.

3.3. EESK uzsver, ka atsevišķos gadījumos ekstrēmi un ilgstoši cilvēktiesību un tiesiskuma pārkāpumi var būt saistīti ar citām noziedzīgām darbībām un valsts nolaidību, kā norādīts Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2017. gada nozīmīgajā spriedumā, kurā atzīts, ka migrējošu darba ņēmēju smagā ekspluatācija Nea Manolada zemeņu laukos Grieķijā ir piespiedu darbs, un norādīts, ka darbaspēka ekspluatācija ir viens no cilvēku tirdzniecības aspektiem⁽⁷⁾.

3.4. Iepriekš pieņemtajos atzinumos Komiteja ir uzsvērusi nepieciešamību rīkoties, lai radītu apstākļus likumīgai imigrācijai un novērstu nelikumīgas imigrācijas cēloņus. Piemēram, pašiniciatīvas atzinumā par priekšlikumu direktīvai par sankcijām pret darba devējiem, kas nodarbina trešo-valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, Komiteja izteica “bažas par ierosinātās direktīvas saturu, laika posmu, kurā priekšlikums tika izstrādāts, un kārtību, kādā iesniegti tiesību aktu priekšlikumi”, kā arī uzsvēra, “ka liela nozīme ir direktīvas efektīvai īstenošanai dalībvalstīs un [...] kas tas nebūs vienkāršs uzdevums, jo i) uzraudzības iestādēs trūkst kvalificētu darbinieku, ii) ir sarežģīti sadalīt atbildību starp atsevišķām iesaistītajām struktūrām un iii) ir jāuzrauga daudzi uzņēmumi”, un secināja, ka “direktīvas efektivitāte būs atkarīga no tā, vai patiesi izdosies īstenot šo noteikumu”.

3.5. Neraugoties uz paziņojuma pozitīvajiem aspektiem, divpadsmit gadus pēc direktīvas spēkā stāšanās EESK pauž nopietnas šaubas par to, vai tas ir piemērots līdzeklis cīņai pret neatbilstīgu migrējošo darba ņēmēju ekspluatāciju un viņu stāvokļa legalizēšanai uzņēmējvalstīs.

3.6. EESK arī uzskata, ka ar direktīvu par sankcijām pret darba devējiem vien nepietiek, lai veicinātu likumīgas migrācijas kanālus un izskaustu neatbilstīgu migrāciju. Ir vajadzīga visaptverošāka pieeja, kurā dažādie ES noteikumi likumīgas migrācijas jomā būtu sasaistīti ar valstu īstenotajiem pasākumiem cīņā pret nedeklarētu darbu. Uzņēmumiem ir jādod iespēja vienkāršāk nodarbināt pienācīgi legalizētus migrantus, paredzot vienkāršākus un skaidrākus noteikumus, kas nav pārāk birokrātiski.

4. Īpašas piezīmes par sankcijām pret darba devējiem

4.1. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi direktīvā paredzēt iedarbīgas, samērīgas un atturošas finansiālās sankcijas un kriminālsodus, kas darba devējus atturētu no neatbilstīgu migrantu nodarbināšanas. Sankcijām vajadzētu būt daudz lielākām nekā ekonomiskajam ieguvumam no neatbilstīgo migrantu pieņemšanas darbā⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ COM(2021) 592 final, ievads.

⁽⁶⁾ COM(2021) 592 final, 2.3. punkts.

⁽⁷⁾ Lieta Chowdury u.c. pret Grieķiju. Ļoti sliktie dzīves un darba apstākļi Manoladā piesaistīja uzmanību 2013. gadā, kad saimniecību darbu uzraugi atklāja uguni, smagi ievainojot 30 darba ņēmējus no Bangladešas, kuri pieprasīja izmaksāt viņiem pienākošos darba algu.

⁽⁸⁾ COM(2021) 592 final, 2. punkts.

4.2. EESK arī norāda, ka direktīvā ir paredzēti papildu administratīvie pasākumi. Piemēram, dalībvalstis var liegt priekšrocības, ko saņem ar valsts starpniecību, aizliegt slēgt publiskā iepirkuma līgumus, likt atmaksāt publiskās subsīdijas, uz laiku vai pastāvīgi slēgt uzņēmumu vai anulēt darbības licenci. Komiteja pauž nožēlu, ka šie pasākumi joprojām netiek pietiekami izmantoti, kaut arī tie potenciāli var atturēt darba devējus pieņemt darbā neatbilstīgus migrantus⁽⁹⁾.

4.3. Finansiālo sankciju un kriminālsodu apmērs dalībvalstīs būtiski atšķiras, piemēram, finansiālo sankciju diapazons ir no 3 000 EUR līdz 43 000 EUR, bet brīvības atņemšana no 8 dienām līdz 12 gadiem⁽¹⁰⁾. Būtu vajadzīgs visaptverošs pārskats par dažādajām dalībvalstīs piemērotajām sankcijām.

4.4. EESK uzsver, ka dalībvalstis ar stingrāku sankciju sistēmu uzskata, ka lielāki naudas sodi ir labs līdzeklis, kas attur no nelikumīgas nodarbinātības, bet dalībvalstis, kurās sankcijas nav tik stingras vai kurās tiek uzskatīts, ka sankciju piemērošanas risks ir zems salīdzinājumā ar peļņu, ko var gūt no nelikumīgas nodarbinātības, uzskata, ka sankcijas nav pietiekami atturošas. Jānorāda, ka kopš 2014. gada vienpadsmit dalībvalstis savos tiesību aktos ir ieviesušas izmaiņas nolūkā palielināt piemēroto naudas sodu apmēru⁽¹¹⁾.

4.5. EESK saprot, ka naudas soda atšķirīgais apmērs dalībvalstīs ir atkarīgs no vairākiem faktoriem, piemēram, dalībvalsts ekonomiskā stāvokļa un minimālās algas (kā norādīts paziņojumā), taču uzskata, ka šis konstatējums nevar būt par attaisnojumu neatturošu sankciju esamībai.

4.6. Komiteja uzskata par nepieņemamu, ka joprojām nav novērstas būtiskās nepilnības dalībvalstu sniegtajā informācijā par kriminālsodu piemērošanu darba devējiem un uzsākto tiesvedību skaitu. Pieejamā informācija jau vien parāda, ka direktīvas ietekme ir bijusi ierobežota, lai ar sankciju palīdzību atturētu no nelikumīgas nodarbinātības, un tādēļ EESK nākas atkārtoti nosodīt to, ka joprojām nav izdevies noteikt efektīvu satvaru, kurā būtu paredzētas iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas visā Eiropas Savienībā⁽¹²⁾.

4.7. EESK norāda un uzsver, ka piekrīt atsauksmēm, kas mērķtiecīgās apspriedēs par šo jautājumu saņemtas no arodbiedrības un NVO pārstāvošajām ieinteresētajām personām un kas liecina, ka sankcijas pret ekspluatējošiem darba devējiem šķiet mazākas nekā labums, kas gūts nedeklarēta darba un sociālā dempinga rezultātā⁽¹³⁾. Tomēr darba devēji uzskata, ka sankcijas ir pietiekami stingras un ka ir svarīgi uzlabot to reālu un samērīgu piemērošanu direktīvas īstenošanā katrā dalībvalstī.

5. Īpašas piezīmes par neatbilstīgu migrantu tiesību aizsardzības pasākumiem

5.1. Direktīvas 6. panta 2. punktā un 13. pantā neatbilstīgiem migrantiem ir paredzēts tiesību kopums, ar kuru paredzēts nodrošināt, lai viņi būtu pienācīgi informēti, varētu iesniegt sūdzības par darba tiesību pārkāpumiem un pieprasīt nesamaksātās algas izmaksu. Tie ir pamatnoteikumi migrantu aizsardzībai pret ekspluatācijas un ļaunprātīgas izmantošanas risku⁽¹⁴⁾.

5.2. EESK ņem vērā un atbalsta Komisijas viedokli un analīzi šajā jomā, it īpaši attiecībā uz šādiem elementiem:

- i) ir pastiprināti jāstrādā pie direktīvas aizsardzības elementu īstenošanas, īpaši saistībā ar informācijas un tiesu iestāžu pieejamību, nokavētu maksājumu atgūšanu, kā arī pagaidu uzturēšanās atļauju piešķiršanu⁽¹⁵⁾;
- ii) lielākā daļa dalībvalstu sniedz tikai vispārējus datus par darba ņēmēju tiesībām, bet ne mērķtiecīgu informāciju par neatbilstīgu migrējošo darba ņēmēju konkrēto situāciju;

⁽⁹⁾ COM(2021) 592 final, 2.3. punkts.

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 592 final, 2.1. un 2.2. punkts.

⁽¹¹⁾ COM(2021) 592 final, 2.1. punkts.

⁽¹²⁾ COM(2021) 592 final, 2.2. punkts.

⁽¹³⁾ COM(2021) 592 final, 2.2. punkts.

⁽¹⁴⁾ COM(2021) 592 final, 3. punkts.

⁽¹⁵⁾ COM(2021) 592 final, 3. punkts.

- iii) lai atvieglotu sūdzību iesniegšanu, svarīga nozīme ir publisko iestāžu sadarbībai ar sociālajiem partneriem un NVO, jo tām bieži vien ir tiešs kontakts ar darba ņēmējiem un tās var uzlabot informētību, informēt migrantus par viņu tiesībām, veidot savstarpēju uzticēšanos un palīdzēt darba ņēmējiem atklāt nedeklarētu darbu un darbaspēka ekspluatāciju, lai varētu iesniegt sūdzību. Arī sociālajiem partneriem un NVO ir ļoti svarīga nozīme, lai atvieglotu sūdzību iesniegšanu, atklātu ekspluatāciju un mazinātu migrantu bailes no atgriešanas procedūrām, ja tos atklāj migrācijas iestādes. Saskaņā ar tiesību aktiem lielākajā daļā dalībvalstu šim ieinteresētajām personām, konkrēti, arodbiedrībām, ir piešķirta svarīga loma valstu mehānismos, kuru mērķis ir vienkāršot sūdzību iesniegšanu ⁽¹⁶⁾;
- iv) neatbilstīgajiem migrantiem, kas ir bijuši pakļauti darbaspēka ekspluatācijai, ir grūtības piekļūt uzturēšanās atļauju piešķiršanas procedūrām vai izpildīt to piešķiršanas nosacījumus. Ieinteresētās personas norāda, ka cietušajiem ir ierobežota piekļuve informācijai un juridiskām konsultācijām par iespēju saņemt uzturēšanās atļaujas un par procedūrām pieteikuma iesniegšanai vai pieteikuma izskatīšanai. Ieinteresētās personas arī norāda, ka šādu atļauju piešķiršana bieži vien ir saistīta ar kriminālvajāšanas uzsākšanu pret darba devējiem un ka uzturēšanās atļaujas saņemšana ir atkarīga no cietušo līdzdalības kriminālprocesā, lai gan direktīvā šādas prasības nav ⁽¹⁷⁾;
- v) Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA) norāda, ka dažās dalībvalstīs neatbilstīgie migranti neizmanto esošās sūdzību iesniegšanas sistēmas. Šādu situāciju var izskaidrot ar vairākiem iemesliem: stimulu trūkums darba ņēmējiem, ierobežota informācija par viņu tiesībām un pieejamo sūdzību mehānismu, ekonomiskie šķēršļi, piemēram, biedru naudas maksājumi arodbiedrībām, kuras palīdz tikai to biedriem, un, it īpaši, bailes no atklāšanas, aizturēšanas un atgriešanas izcelsmes valstī ⁽¹⁸⁾.
- vi) sociālajiem partneriem un NVO ir arī būtiska nozīme, lai veicinātu un īstenotu direktīvā paredzētos aizsardzības pasākumus un to darbības jomā iekļautu vairāk neatbilstīgo migrantu. Izstrādājot šīs darbības, Komisija pastiprinās dialogu ar sociālajiem partneriem un nevalstiskajām organizācijām, kas pārstāv darba ņēmējus bez dokumentiem, un sadarbosies ar Eiropas platformu nedeklarēta darba novēršanai.

5.3. EESK vēlas brīdināt: pat tad, ja arodbiedrības, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un publiskās iestādes ir informējušas neatbilstīgos migrējošos darba ņēmējus par viņu tiesībām, viņi tomēr ne vienmēr vēlas iesniegt sūdzību pret darba devējiem neizmaksātā atalgojuma atgūšanai vai informēšanai par iespējamo ekspluatāciju, jo ir iespēja, ka viņiem var likt atgriezties izcelsmes valstī, ka viņi zaudēs ienākumus un dažos gadījumos saskarsies ar darba devēju represijām.

6. Īpašas piezīmes par pārbaudēm

6.1. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka pārbaudes ir vissvarīgākais rīks, lai atklātu darba devējus, kuri pieņem darbā neatbilstīgus migrantus, un ekspluatācijas gadījumus. Pārbaudes dod iespēju darba devējus saukt pie atbildības un piemērot tiem sankcijas, kā arī veikt vajadzīgos pasākumus, lai aizsargātu ekspluatētos neatbilstīgos migrējošos darba ņēmējus. Direktīvas 13. panta 1. punktā dalībvalstīm noteikts pienākums veikt efektīvas un pienācīgas pārbaudes, pamatojoties uz riska novērtējumu, kas ļaus noskaidrot riskam visvairāk pakļautās nozares, jo bez pārbaudēm nav iespējams sasniegt direktīvas mērķus ⁽¹⁹⁾. EESK arī uzsver, ka līdztekus efektīvu pārbažu nodrošināšanai jārisina arī citas problēmas, kas saistītas ar to trešo valstu valstspiederīgo nodarbināšanu, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi.

6.2. EESK ar pārsteigumu konstatē, ka paziņojumā nav nevienas atsauces uz Eiropas Darba iestādi, ne arī uz tās dalību Eiropas pārbaudēs, jo ir labi zināms, ka daudzas neatbilstīgu migrējošo darba ņēmēju darbā pieņemšanas un pastarpinātas nodarbināšanas ķēdes darbojas Eiropas mērogā, tāpēc arī pārbaudes ir jāveic Eiropas mērogā. Komiteja uzsver, ka šāda situācija ir jānovērš.

⁽¹⁶⁾ COM(2021) 592 final, 3.2. punkts.

⁽¹⁷⁾ COM(2021) 592 final, 3.2. punkts.

⁽¹⁸⁾ COM(2021) 592 final, 3.2. punkts.

⁽¹⁹⁾ COM(2021) 592 final, 4.1. punkts.

6.3. EESK pilnībā atbalsta Komisijas secinājumus par pārbaudēm, proti,

- i) pašreizējā sistēmā veikto pārbauzu skaits, visticamāk, neatturēs darba devējus no neatbilstīgu migrantu pieņemšanas darbā. Attiecīgajās nozarēs aktīvo darba devēju daļa, kam veiktas pārbaudes, parasti ir ļoti maza. Tādēļ darba devēji, iespējams, uzskata, ka no nelikumīgās nodarbinātības gūtais ekonomiskais labums ir lielāks nekā atklāšanas varbūtība pārbauzu laikā ⁽²⁰⁾;
- ii) dalībvalstis un citas ieinteresētās personas ziņo, ka darba inspekcijas iestādēm bieži vien trūkst darbinieku un resursu, un tas ietekmē veikto pārbauzu skaitu un biežumu ⁽²¹⁾;
- iii) ieinteresētās personas atbalsta domu nodalīt darba pārbaudes no tiesībaizsardzības/imigrācijas darbībām, izmantojot "ugunsmūri". Tas garantētu, lai pārbauzu laikā atklātie neatbilstīgie migranti netiktu nodoti imigrācijas iestādei atgriešanas procedūras veikšanai ⁽²²⁾.

6.4. Šajā sakarā EESK uzskata par nepieņemamu, ka vairākās dalībvalstīs veiktās pārbaudes nav virzītas uz riska nozarēm – tas neatbilst direktīvas prasībām ⁽²³⁾. Vairākumā dalībvalstu visbiežāk riskam pakļautās nozares ir lauksaimniecība, būvniecība, ražošana, mājsaimniecībā sniegtie pakalpojumi, sociālie pakalpojumi, viesmīlības un ēdināšanas nozare.

6.5. EESK vērs uzmanību Pamattiesību aģentūras piezīmēm: ja pārbaudes kopīgi veikušas darba inspekcijas un cilvēku tirdzniecības novēršanas vai citas specializētas struktūrvienības, kas apmācītas darbaspēka ekspluatācijas jautājumos, tās varētu palīdzēt atklāt migrantus, kas ir kļuvuši par darbaspēka ekspluatācijas vai cilvēku tirdzniecības upuriem ⁽²⁴⁾.

6.6. Attiecībā uz šo Pamattiesību aģentūras konstatējumu EESK tomēr norāda, ka ieinteresētās personas un darbinieki uz vietas ir uzsvēruši, ka aizturēšanas un atgriešanas riska dēļ ekspluatētie darba ņēmēji pārbauzu laikā neziņo par savu situāciju, it īpaši tad, ja darba inspekcija šīs pārbaudes veic kopā ar policiju vai imigrācijas iestādēm.

7. Īpašas piezīmes par būtisku informācijas trūkumu

7.1. Saskaņā ar direktīvu dalībvalstis katru gadu paziņo Komisijai pārbauzu rezultātus, norādot pārbauzu skaitu, informāciju par darba devēju veiktajiem atlikušajiem maksājumiem, citiem pasākumiem un sūdzību iesniegšanas atvieglošanu. Šī informācija ir ļoti svarīga, lai noteiktu, kā tiek īstenoti direktīvā paredzētie pasākumi un kādas ir to sekas. Tomēr dalībvalstu sniegtā informācija ir ļoti ierobežota un nevienmērīga, un tādēļ dati par pārbaudēm un to rezultātiem ir ļoti nepilnīgi ⁽²⁵⁾.

7.2. Tā kā trūkst uzticamas un pilnīgas informācijas, ir grūti pārlicinoši novērtēt, vai direktīva ir ietekmējusi nelikumīgas nodarbinātības novēršanu un šīs parādības mazināšanu un vai kriminālsodi dalībvalstīs ir iedarbīgi, samērīgi un atturoši. Efektīvāka informācijas apkopošana palīdzētu uzlabot izpildes panākšanas stratēģiju gan valstu, gan Eiropas Savienības līmenī ⁽²⁶⁾.

7.3. EESK ir gandarīta par Komisijas iniciatīvu ar Eiropas Migrācijas tīkla atbalstu izveidot datorizētu informācijas sniegšanas sistēmu un datubāzi, kas dotu iespēju savlaicīgi iegūt regulāru un salīdzināmu informāciju ⁽²⁷⁾. Eiropas Migrācijas tīkls var būt arī noderīgs instruments, lai veidotu dalībvalstu un attiecīgo ieinteresēto personu savstarpējas mācīšanās un prakses apmaiņas iespējas.

⁽²⁰⁾ COM(2021) 592 final, 4.1. punkts.

⁽²¹⁾ COM(2021) 592 final, 4.1. punkts.

⁽²²⁾ COM(2021) 592 final, 4.1. punkts.

⁽²³⁾ COM(2021) 592 final, 4.1. punkts.

⁽²⁴⁾ COM(2021) 592 final, 4.1. punkts.

⁽²⁵⁾ COM(2021) 592 final, 5. punkts.

⁽²⁶⁾ COM(2021) 592 final, 5. punkts.

⁽²⁷⁾ COM(2021) 592 final, 5. punkts.

7.4. EESK uzskata, ka šai datubāzei ir jāatbilst Vispārīgās datu aizsardzības regulas noteikumiem un ka dalībvalstu imigrācijas iestādes nedrīkstēs to izmantot, lai identificētu neatbilstīgus darba ņēmējus un pēc tam tos atgrieztu izcelsmes valstī.

8. Īpašas piezīmes par nelikumīgas nodarbinātības novēršanas pasākumu pastiprināšanu

8.1. EESK pilnībā atbalsta turpmāk minētos Komisijas paziņojumā izklāstītos viedokļus un nodomus.

8.1.1. Lai novērstu neatbilstīgu migrāciju, Eiropas Savienībai ir jāņem vērā visas šīs parādības šķautnes, izmantojot visaptverošu pieeju, kā norādīts jaunajā paktā. Eiropas Savienībai ir ne tikai jānovērš migrācijas ceļoņi, partnerībā ar trešām valstīm jāatsāk cīņa pret migrantu kontrabandistiem un aktīvāk jāatver likumīgi kanāli ieceļošanai Eiropas Savienībā, bet arī jāpastiprina cīņa pret nelikumīgu nodarbinātību, jo tas ir neatbilstīgu migrāciju veicinošs faktors un ekspluatācijas un ļaunprātīgas izmantošanas avots. Šajā nolūkā ir jānodrošina direktīvas iedarbīgāka īstenošana un izpildes panākšana, jo tas ir vissvarīgākais mums pieejamais instruments, kura potenciāls vēl nav pilnībā izmantots ⁽²⁸⁾.

8.1.2. Komisija plāno pastāvīgi uzraudzīt direktīvas īstenošanu un īpašu uzmanību pievērst tās izpildes panākšanai, vienlaikus atbalstot dalībvalstu ieguldījumu direktīvas īstenošanā. Līdz ar izskatāmā paziņojuma pieņemšanu Komisija sāks dialogu ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm, lai saņemtu papildu informāciju par to, kā tiek izpildītas galvenās direktīvas prasības attiecībā uz sankcijām, pārbaudēm un migrantu tiesību aizsardzību, ar mērķi noteikt iespējamus risinājumus. Attiecīgā gadījumā Komisija uzsāks pārkāpuma procedūru ⁽²⁹⁾.

8.1.3. Līdz 2022. gada beigām Komisija īsteno pasākumus, kas izklāstīti izskatāmajā paziņojumā, un nākamajā pārskatā par direktīvas īstenošanu, kas tiks sagatavots ne vēlāk kā 2024. gadā, informēs par sasniegtajiem rezultātiem. Ņemot vērā progresu, kas panākts, pateicoties izskatāmajā paziņojumā formulētajiem ieteikumiem un darbam, kas atkal tiks ieguldīts īstenošanā un izpildē, kā arī ievērojot iespējamās pārmaiņas nelikumīgās nodarbinātības jomā un to, vai direktīva par sankcijām pret darba devējiem joprojām ir piemērota nelikumīgās nodarbinātības novēršanai, Komisija izvērtēs, vai ir nepieciešams grozīt spēkā esošo tiesisko regulējumu ⁽³⁰⁾.

Briselē, 2022. gada 23. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Christa SCHWENG

⁽²⁸⁾ COM(2021) 592 final, 6. punkts.

⁽²⁹⁾ COM(2021) 592 final, 6. punkts.

⁽³⁰⁾ COM(2021) 592 final, 6. punkts.

PIELIKUMS

Turpmāk minētais grozījums ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīts debatēs (Reglamenta 59. panta 3. punkts).

5. GROZĪJUMS

SOC/705 – Sankcijas pret darba devējiem, kas nodarbina trešo valstu valstspiederīgos, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi

1.7. punkta i) apakšpunkta trešais ievilkums

Grozīt šādi:

Specializētās nodaļas atzinums	Grozījums
— <i>attiecībā uz pārbaucēju stratēģiju precizēt, ka pārbaudes netiks veiktas sadarbībā ar migrācijas iestādēm un ka darba inspektoriem nav pienākuma ziņot iestādēm par neatbilstīgajiem migrantiem, kuri varētu atrasties pārbaudītajās darba vietās;</i>	— <i>aicina sniegt skaidrojumu par darba inspektoru pārbaucēju stratēģiju un viņu profesionālo atbildību ziņot par neatbilstīgajiem migrantiem. EESK norāda, ka darba inspekciju un migrācijas iestāžu veiktās kopīgās pārbaudes bieži vien tiek vērstas uz imigrācijas noteikumu ievērošanu. Jāatzīst, ka šādas pārbaudes var atturēt ekspluatētos darbiniekus inspekcijas laikā runāt par savu situāciju. Tāpēc EESK vēlas, lai darba inspektoru stratēģija un viņu juridiskie pienākumi ir skaidri noteikti;</i>

Pamatojums

Grozījuma mērķis ir precizēt inspektoru lomu un uzsvērt, ka profesionālo pienākumu ietvaros viņiem jāziņo iestādēm par neatbilstīgajiem migrantiem, ja pārbaudītajās darba vietās tādi ir konstatēti, taču ierosinātajā grozījumā arī atzīts, ka kopīgās pārbaudes var atturēt ekspluatētos darbiniekus šajā kontekstā stāstīt par savu situāciju. Ļoti vēlams ir skaidrojums par darba inspektoru stratēģiju.

Balsojuma rezultāts

Par: 48

Pret: 70

Atturas: 16